

Makale türü: Derleme

BİR SOSYAL BİLİM DISİPLİNİ OLARAK SOSYAL ÇALIŞMANIN TÜRKİYE'DE BİLGİ SORUNU*

Şeniz BAYIR ASLAN

Doktora öğrencisi, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü – Yalova senizbayir@hotmail.com,
ORCID: 0000 0002 0444 1335

Prof. Dr. Fethi GÜNGÖR

Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi – Yalova fethi.gungor@yalova.edu.tr,
ORCID: 0000 0003 2581 0205

■ **Öz** Sosyal bilimler içinde yer alan sosyal çalışmanın üzerinde şekillendiği üç temel bulunmaktadır. Bunlar; bilgi, beceri ve değer temelleridir. Sosyal çalışmanın bilgi temeli multidisipliner ve disiplinlerarası bir yapıdadır ve sosyal çalışmayı diğer sosyal bilimlerle irtibat hâlinde tutan bileşenidir. Ancak bilgi temeli; sosyal çalışmanın uygulamalı bir disiplin olması dolayısıyla hem teorinin uygulamaya aktarılması aşamasında hem de bu aktarımı yaparken kültürel farklılığın ortaya çıkması sebebiyle bir soruna dönüşebilmektedir.

Sosyal çalışmanın bilgi temeli üzerine yapılan bu çalışma kapsamında, literatür taraması sonucu sorunu oluşturduğu gözlemlenen etmenler belirlenmiş ve tasnif edilerek değerlendirilmiştir. Bu bağlamda sosyal çalışmanın kültürel göreceliği, tercüme eser sorunu, uygulama-teori uyumsuzluğu, yerli bilgi eksikliği ve bilgi temelinin multidisipliner yapısı ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Bu çalışma ile Türkiye'de sosyal çalışma alanında mevcut bilgi sorununun belirlenmesi ve tanımlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Çalışma, Bilgi Temeli, Bilgi Sorunu, Uygulama/Teori, Kültürel Görecelik.

As A Social Science Discipline Knowledge Problem Of The Social Work in Turkey

■ **Abstract** There are three foundations on which social work in social sciences is shaped: knowledge, skills, and value. The knowledge basis of social work has a multidisciplinary and interdisciplinary structure and it is the component that keeps social work in contact with other social sciences. However, as social work is an applied discipline, the knowledge basis can turn into a problem both during the transfer of theory to practice and also due to the emergence of cultural differences in this transfer.

Within the scope of this study on the knowledge basis of the social studies, the factors observed to be the cause of the problem were identified and classified as a result of the literature review. In this context, the cultural relativity of social work, the problem of translated works, the discrepancy between practice and theory, the lack of local knowledge and the multidisciplinary structure of the knowledge basis were examined in detail. This study aimed to determine and identify the existing knowledge problem in the social work field in Turkey.

Key Words: Social Work, Knowledge Basis, Knowledge Problem, Practice / Theory, Cultural Relativity.

* Bu makale “Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Okuma Profili Üzerine Bir İnceleme: Yalova Üniversitesi Örneği” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir (Yalova Üniversitesi SBE, 05 Temmuz 2018, ix+127 s.).

GİRİŞ

İnsanoğlunun dünyayı ve hayatı anlamlandırma araçlarından biri bilgidir. Bilgi; insanın doğa, toplum ve bir diğer insan teki ile etkileşiminden doğmaktadır. Bu bağlamda bilgi, insanın yaşadıklarını anlama ve anlamlandırma çabasının ürünüdür. Bilgi edinme araçları, hızı ve yöntemleri değişse de insanoğlunun bu ihtiyacı hep olagelmıştır. Bu sebeple bilgi, nesilden nesle aktarımla artarak ve genişleyerek oluşan birikimsel bir yapıya sahiptir.

Sosyal çalışma teorik ve akademik yönüyle bilimsel bilgiye dayanırken uygulamaya dönük yönüyle de mesleki boyutunu oluşturmaktadır. Bu çift yönlü yapısı gereğince sosyal çalışmanın edindiği bilgiyi teoriden uygulamaya ve evrenselden yerele taşıma mecburiyeti bulunmaktadır.

Söz konusu yapısı sebebiyle, her bir topluma ve her bir insana tek formüle indirgenmiş çözüm yolları ile hizmet verilmesi mümkün görünmemektedir. Sosyal çalışmacının, içinde yer aldığı toplumun yapısını, insanlarını ve sorunlarını tanıması; ona göre çözüm yolları bulup hizmet sunması gibi bir ödevi bulunmaktadır. Aksi söz konusu olduğunda uygulamada başarıya ulaşamamak; teorik boyutta yerli bilgi birikimi oluşturamamak; akademik alanda ise dışarıdan gelen bilgiyi tekrar etmekten öteye gidemeyen zayıf bir duruma düşmek söz konusu olmaktadır.

Özgün bilgi; hemen tüm meslek ve bilim dallarının temel sorunudur. Çünkü eldeki mevcut bilgi, çoğunlukla “Benzer arka planları olan ve bizlere bilgi ve deneyimlerini miras olarak bırakmış uygulayıcılar, kuramcılar ve araştırmacıların bilgi birikimini temsil etmektedir.” (Thompson, 2016, s. 83). Bu birikim olduğu gibi tümüyle kabul edilir ve uygulanabilir olmayabilmektedir. Ancak birikimin süzülerek en işlevsel kısımlarının kullanılması, uzmanın işini kolaylaştırmaktadır.

Sosyal çalışma, bir meslek ve bir disiplin olması hasebiyle uygulamada kullanılacak bilginin kapsam ve sınırını belirlemek zordur. Çünkü sosyal çalışma sıra dışı genişlikte bir bilgi birikimini gerektirmektedir (Sheafor ve Horejsi, 2015, s. 65). Sosyal çalışmanın ihtiyaç duyduğu bilgi temeli çok geniş, büyük ve karmaşıktır; ayrıca zamanla gelişip değişen insan ve toplum yapısı ve sorunlarıyla beraber bilgi temeli de her geçen gün gelişmekte ve genişlemektedir.

SOSYAL ÇALIŞMANIN BİLGİ TEMELİ

Sosyal çalışmanın sacayağını bilgi, beceri ve değer temelleri oluşturmaktadır. Sağlam bir sosyal çalışma disiplini ve uygulaması için her üçü de önem arz etmektedir. Zira her bir temel, bir diğeri olmadan düşünülememektedir.

Sosyal çalışmanın bilgisi; kuramsal bilgi, olgusal/gerçeklik/olay bilgisi ve uygulamaya-deneyime dayalı/kişisel bilgi olmak üzere üç başlığa ayrılmaktadır. Bunlardan ilki kuramsal bilgi olup; insanlara, durumlara ve olaylara ilişkin kuramlar ile sosyal çalışmanın rolü, işlevi ve amacını açıklayan kuramlar bu sınıfa girmektedir. Sosyal çalışmanın kullandığı kuramlar; sosyoloji, psikoloji, hukuk, tıp,

sosyal politika gibi disiplinlerden ödünç aldığı bilgilerle oluşmaktadır. Olgusal bilgi ise hukuk/mevzuat ve kurum politikalarından müteşekkil olup belirli insan grupları ile ilgili bilgiyi içermektedir. Olgusal bilgi fizik ve biyoloji gibi alanlarda nesnel ve kanıtlanabilir bilgiden oluşmaktadır. Dolayısıyla “olgu” duyu organları ile algılanabilen ve değerlendirilebilen, aynı zamanda kanıtlanabilen deneysel verileri içeren, belirli ve somut alanlardan oluşmaktadır. Konuları ve sınırları belirsiz, yerine göre soyut olabilen sosyal çalışma gibi bir disiplin için geçerli olan olgusal bilgiyi belirleyebilmek güç olmaktadır. Üçüncü bilgi türü de kişisel bilgi olup uygulamaya dayalı bilgiyi oluşturmaktadır. Bu bilgi, kişisel deneyim ve uygulayıcıların alan çalışmalarından edindikleri bilgileri içermektedir. Sosyal çalışma, diğer mesleklerden bilgi almakta, mesleki uygulamalarda kullanmakta ve gerçekleştirdiği uygulamalardan elde ettiği bilgileri de bu bilgilerle harmanlayarak daha etkili müdahale yöntemleri elde edilmesini sağlamaktadır. Bu tür bilgiye uygulayıcılar tarafından oluşturulmuş bilgi veya el yapımı bilgi de denmektedir (Yolcuoğlu, 2012, s. 210-214). Sosyal çalışmanın problem çözerken kullandığı bilgi, nitelik olarak insana dair bilgidir ve insanlara yardım etmeyi önceleyen bir ‘insanı anlama’ çabasını içermektedir (Akbaş, 2017, s. 23).

Sosyal çalışma, meslek olarak icra edilirken etkili bir müdahale için sağlam bir bilgi temeline ihtiyaç duymaktadır. Sosyal çalışma müdahalesi başka bir deyişle planlı değişim süreci, hizmet alanla karşılaşma yani mülakat, değerlendirme, müdahale planı hazırlama, uygulama, uygulamayı değerlendirme, sonlandırma ve izlemeyi içeren aşamalardan oluşmaktadır. Bütün bu aşamalar, alanla ilgili kuramsal bilgi yetkinliği gerektirmektedir. Çünkü bilgi temeli, sosyal çalışmanın uygulamayı destekleyen ve alana bilimsel, akademik bir disiplin mahiyeti kazandıran parçasını oluşturmaktadır.

Değişen hayat şartları karşısında, insan ve toplum ihtiyaçları ve sorunları da değişmektedir. Sosyal çalışma, kimi zaman meslek yönü ağır basan bir alan olarak görülüp; mesleki deneyimi ön planda tutsa da bilgi temeliyle bağlantısını kuvvetli tutmak mecburiyetindedir. Bu mecburiyetle beraber, değişen dünyanın değişen bilgisi, sosyal çalışmanın bünyesine girmekte ve bilgi temeline yansımaktadır.

Sosyal çalışmanın bilgi temeli; bilimin sınırları içinde kalarak insanın ve toplumun bütün bilgi alanlarını ve insanın “ne” olduğu sorusunun cevabını da kapsamaktadır. İnsanın “ne”liği sorusu ve cevap arayışı insanı anlama çabasına ve bilgisine karşılık gelmektedir.

SOSYAL ÇALIŞMANIN BİLGİ TEMELİNİ SORUNSALLAŞTIRAN ETMENLER

Sosyal çalışma, düşünmeden yapılacak, sıradan, ezbere adımları içeren kolay bir meslek olmadığı için ayakları üzerinde durabileceği, dayanacağı bir bilgi temeline ihtiyaç duymaktadır. Ancak söz konusu temel; gerek teorinin pratiğe aktarılmasında, gerek evrensel bilginin yerele dönüştürülmesinde, gerekse sosyal

çalışmanın multidisipliner (çok alanlı/disiplinli) yapısı sebebiyle diğer disiplinlerden aldığı bilgileri kullanması aşamasında soruna dönüşebilmektedir. Bu bölümde; ilgili sorun ve zorluklar, belirlenen başlıklar altında açıklanmaktadır.

Sosyal Çalışmanın Kültürel Göreceliği

Sosyal çalışma; mikro düzeyde bireyin, mezo düzeyde ailenin ve küçük grupların, makro düzeyde toplumun iyilik hâlinin sağlanması olarak tanımlanabilmektedir. Söz konusu iyilik hâli ise görecelik arz etmektedir. Her bir birey ve toplum için içinde bulunulan şartlar farklı olduğundan, iyilik hâlinin ne anlaşıldığı ve nasıl sağlanacağı da farklılaşmaktadır. Bazı toplumlar için temel insani haklara ulaşım iyilik hâlini ifade ederken; bir diğeri için toplumsal cinsiyetin olumsuz etkileri, ayrımcılığın kaldırılabilmesi, çevresel hareketler iyilik hâlinin sağlanmasında öncelik arz etmektedir. Bu sebeptir ki “İyilik hâlinin nasıl sağlanacağı?” sorusunun cevabı, sosyal çalışmacının içinde bulunduğu toplumun yapısına bağlı olmaktadır. Bu durumda sosyal çalışmacının içinde yaşadığı toplumu tanınması, etkili uygulama için toplumu oluşturan insanların ihtiyaçlarına ve düşünce yapılarına vakıf olması gerekliliği sonucu doğmaktadır. Bir toplumun yapısının söz konusu toplumda bulunan her şey gibi meslekleri ve disiplinleri de şekillendirdiğini belirten Kongar (2007, s. 1) “Bir toplumun içindeki her mesleğin ve disiplinin o topluma özgü koşullar içinde doğduğu, geliştiği ve biçimlendiği gerçeği artık toplumsal bilimlerin bize öğrettiği en önemli ilkelere biri durumuna gelmiştir.” demektedir.

Her meslek ve disiplin, her bir ülkenin toplumsal ve kültürel yapısındaki farklılıklara göre değişiklikler içermektedir. Tıp mesleği gibi evrensel tanımı olmuş bir disiplinde bile uygulama söz konusu olduğunda, her ülkenin şartlarına, sosyoekonomik ve sosyokültürel yapısına göre farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bir ülke verem hastalığıyla uğraşırken bir diğesinde akciğer hastalıkları ön planda olabilmektedir (Yolcuoğlu, 2012, s. 105). Ayrıca her bir ülkede, kültürün etkisi ile hastalığa bakış da değişebilmektedir. “Bir toplumda tıbbi açıdan patolojik görünen bazı davranışlar diğer toplumlar için normal bir davranış olarak kabul edilir.” (İlbars, 1994, s. 177).

Ülkeden ülkeye, toplumdan topluma değişen ihtiyaçlar; sosyal çalışmanın öncelik alanlarını da belirlemektedir. İskandinav ülkelerinde daha çok baskı karşıtı uygulama, eşitsizliklerle mücadele, katılımcı ve demokratik ilişkilere dayalı bir sosyal çalışma söz konusuyken; Latin Amerika ve Doğu Asya ülkelerinde zor ekonomik ve sosyal şartlar sosyal çalışmanın uğraş alanında baskın olmaktadır. Bu ülkelerde temel sorunları; eğitim, konut ve sosyal güvenlik oluşturmaktadır ve bir sorun sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal bağlamı içinde ele alınmalıdır (Hatiboğlu, 2012, s. 17-19). “Kuşkusuz, bir mesleği ya da bir disiplini çeşitli ölçütlere göre tanımlayabiliriz. Bir mesleğin “ne yaptığı”, “niçin yaptığı”, “nasıl yaptığı”, böyle bir tanımlamada kullanılabilecek ölçütlerin yalnızca birkaç

tanesisidir.” (Kongar, 2007: 2). Neyi, nasıl yaptığı kısmı, toplumdan topluma, hatta insandan insana farklılık arz edebilmektedir.

“Sosyal çalışmanın sosyal boyutu, insanların yaşadıkları toplumsal arka plan içindeki günlük yaşamlarında kurdukları sosyal ilişkileri ve etkileşimleri ifade eder.” (Adams, Dominelli, Payne, 2015, s. 37). Sosyalleşen bireyin toplumla bağlantıda olduğu noktalarda oluşan sorunlarla ilgili bir alan olan sosyal çalışma, müdahale sürecinde toplumun tarih, kültür ve ahlak yönünden değerlendirmesini yapmalıdır. Ayrıca bu değişkenlerin sorunun oluşumu üzerindeki etkileri, mevcut toplum göz önünde bulundurularak anlaşılmalı çalışılmalıdır. Zira içinde bulunulan toplum ve kültür, dünya algısını etkilediği gibi sorunu ve çözümünü algılayış şeklini de etkilemektedir.

Sosyal çalışma, psikoloji, psikolojik danışmanlık gibi yardım meslekleri, insanın kültürünü anlama konusuna son yıllarda daha çok dikkat çekmektedir. Hizmet verilen bireyin ait olduğu kültürü ve anlam dünyasını bilmek literatürde “kültürel yetkinlik” başlığıyla isimlendirilmektedir. Kültürel duyarlılık ve bilgilerin daha etkin uygulama için kültürel bilgi ile harmanlanması, kültürel yetkinliğin içine girmektedir. Etkili bir sosyal çalışma için uygulamada politik, ekonomik ve sosyal faktörlerin birleştirilmesi gerekmektedir. Böyle bir hizmet, bunu sağlayabilecek kültürel yetkinlik bileşenini vaz geçilmez kılmaktadır (Özgür, 2014, s. 78-79).

Sosyal çalışma, toplumda problem çözücü bir işlev sergilemekte olup karşılaşılan sorunun nasıl algılandığı ve hizmet alanın problemi kültürel özellikleri dışlamadan iyi tanımlanmalıdır. Bireye uygun, içinde yaşadığı kültüre, değer yargılarına ve hayat tarzına en saygılı hizmeti sunmak sosyal çalışmanın sorumluluk alanı içinde yer almaktadır. Problemler çözülürken kültürel sembollerin iyi değerlendirilmemesi ve alt metnin iyi okunmaması, çözümü zorlaştırıcı bir etken olmaktadır (Akbaş, 2003, s. 24). Çevresiyle bir bütün kabul edilen birey, çevresi ile her daim fiziksel, sosyo-politik ve kültürel açıdan etkileşim hâlinindedir. Birey, kültürden bağımsız düşünemediği için uygulama da kültürden kopuk bir şekil sergileyememektedir. Kültürel yetkinlik olmayınca, müdahale sırasında çatışma, iletişim eksikliği veya bozukluğu, ön yargılar gibi sorunlar yaşanabilmektedir. Bu durum, “Mesleğin içinde uygulandığı örgütler bütününe bir sosyal sistem olarak bakmayı ve bu sosyal sistem ile içinde yer aldığı toplum yapısı arasındaki ilişkileri görmeyi gerektirir.” (Şeker, 2006, s. 146).

Bugün gelinen noktada “çevresi içinde birey” anlayışı gereği, insan ve sorunlarına yaklaşırken kültür ve toplum yapısı değişkeni hesaba katılmaktadır. “Bu bakış açısı, sosyal çalışmanın birey ve grup sorunlarında psiko-patoloji değil çevrenin içinde çeşitli kültürel özelliklerle donatılmış ve sorunlara eklektik olarak yaklaşmayı içermektedir.” (Küçükkaraca, 2002, s. 84). Toplumsal olgular, zamana ve mekâna göre farklılaşabilen bir yapıdadır (Akbaş, 2017, s. 13). Bu durum, sosyal çalışmacıya içinde yaşadığı toplumu tanımak gibi bir görev yüklemekte ve sosyal

çalışmacıya, toplumun her kesiminden yüz yüze geldiği ve çalıştığı insanları anlayabilme yeteneği kazandırmaktadır. Bu şekilde uzman; birbirinden farklı grupların, sorunlarını ve güçlü yönlerini tespit etmelerine yardımcı olabilecek ve sosyal çalışma müdahaleleri, karşılaşılan bireysel ve toplumsal sorunlar karşısında mevcut kültürden etkin bir şekilde beslenebilecektir (Yaman ve Akyurt, 2013, s. 114).

Birey; çevresiyle fiziksel, kültürel ve politik olarak etkileşim hâlinde olduğu için kültürel özellikler ve görecelik bir engel olarak görülmemeli, aksine bir imkân olarak değerlendirilebilmelidir. “Her tür kültürel ritüel ve inanç uygun olduğu noktalarda çalışmaya eklenmelidir.” (Teater, 2015, s. 262). Sosyal çalışmacı, uygulamada hizmet alanla işbirliği içinde çalışmaktadır. Bu işbirliği uzmanın hizmet alanın kültürünü bilmesi ve saygı duyması sonucunu doğurmaktadır. Aksi durumda ise evrenselden yerele dönüştürülemeyen bir bilgi, çözüm aracı olmaktan ziyade sorunun kendisi olmaktadır.

Tercüme Eser Sorunu

Sosyal çalışma dâhil, sosyal bilimlerin başlıca sorunlarından biri de temel kitapların yabancı kaynaklı olmasıdır. Tercüme eserlerle yapılan eğitim, içinde bulunulan topluma yabancı, hayata dokunamayan bir bilgi birikimine sebep olmaktadır. Salt tercüme eserlerle edinilen mesleki ve teorik bilgi, uzmanın yabancılaşmasına yol açmaktadır. Anglosakson merkezli tercüme bir bilgi, tercüme kitaplarla eğitim müfredatına dâhil olmakta ve seçilen örnek olaylar dahi kitapların yazıldığı yerlerde yaşanan olaylardan oluşmaktadır. Çeviri eserlerle oluşturulan müfredatla eğitimciler de teorisyenler de meslek uygulayıcıları da “çevirinin sanallığında kaybolmak” (Şeker, 2009, s. 61) ve sahada mevcut sorunlara uymayan müdahale sürecini uygulamak (Akbaş, 2017, s. 85) gibi risklerle karşı karşıya kalmaktadırlar.

Tercüme eserlerde dikkat çeken bir diğer sorun, bizatihi tercümenin kendisidir. Kötü tercümenin sebebi ise tercümelerin, alana yabancı, terminolojiyi bilmeyen kişiler tarafından yapılmış olmasıdır. Bu tercümelerin birer üretim değil, aktarım olduğunu vurgulayan Tomanbay (2011), Türkiye’de bilimsel tercümelerin söz konusu bilim hangisiyse; terminolojinin de o bilimin kaynak dilinden doğrudan ithal edilmesiyle oluşturulduğunu söylemektedir. Doğal olarak sosyal çalışma da bu durumdan payına düşeni almış ve terminolojisini İngilizce’den çevrilen kelimelerden oluşturmuştur (s. 9-12).

Dil düşüncenin söze ve yazıya dökülmesinde bir araç durumundadır. Dil düşünce için olduğundan düşüncenin aktarılmasının, tartışılmasının ve yeni düşünceler üretilmesinin yolu doğru sözcük seçimiyle mümkün olmaktadır. Mesleğe ve jargonuna duyarlı, dil bilinci gelişen insanlar, kelime ve kavramları doğru yerinde ve doğru şekilde kullanarak düşüncelerini başarılı bir şekilde ifade edebilirler. Her şeyin dille başladığını belirten Tomanbay (2011), dil bilincinin ana öge olduğunu

çünkü dil bilinci olmadan kavramın gelişmeyeceğini, sonrasında bilim bilinci ve bilim dalının gelişmeyeceğini, bilim dalı gelişmeyince mesleğin de gelişmeyeceğini (s. 62,63) vurgulamaktadır. Tomanbay yaptığı bu düşünsel silsile ile dil bilincinin içeriğini genişletmektedir. Artık dil bilinci sadece konuşulan dili doğru ve bilinçli kullanmayı kastetmekle kalmamaktadır. Buna ek olarak; mesleğin kendi diline dair de özene, yeni kelimeler ve düşünceler üretilmesine, mesleğe özgü kavramsallaştırmaya, mesleğe sahip çıkma bilincine de bir davet niteliğindedir.

Sosyal çalışma ile ilgili bilginin sürekli değişimi ve büyümesi devamlı güncellenmeyi gerektirmektedir. Ancak henüz sosyal çalışmanın mevcut terminolojisinde bir birlik bulunmamaktadır. Bir kısmı, ‘hizmet alan’ derken; bir diğer taraf ‘müracaatçı’ diyebilmektedir. Seçilen terimlerin neden tercih edildiğine dair birbirini anlamak üzere yapılacak okumalar, bu tür ayrılıkları en aza indirecektir. Ayrıca Tomanbay’ın alanın gelişimi için vermiş olduğu şu üç öneri; yeni gelişen bilgileri izlemek, yeni bilgileri üretmek ve bunları tartışmaya açmak (1999, s. 88) aynı zamanda akademik irtibatı sağlayacak ve dil sorununa çare olabilecektir.

Uygulama-Teori Uyuşmazlığı

Kültürel görecelikten bağımsız olmayan bu sorunda, kültürel görecelik bir etkenken görecelikten bağımsız olarak da görülebilen bir uygulama-pratik uyuşmazlığından bahsedilebilir. Bu bağlamda sorun, kendini gerek teorinin uygulamaya aktarılmasında gerekse uygulamadan edinilen bilginin teorize edilmesinde çift yönlü birbirini besleyen bir şekilde göstermektedir. Sosyal çalışmanın çift yönlü yapısı yani meslek ve disiplin oluşu, kuram ve uygulama birlikteliğini gerektirmektedir. Bu sebeple sosyal çalışmacı meslek elemanı olarak mesleğini sürdürürken kapasitesini, alanda mevcut olan bilimsel bilgiden yararlanarak arttırabilmektedir. Bu bilgiler test edilmiş ve zihinsel süzgeçten ve süreçten geçmiş bilgilerdir. Ayrıca “bilim insanı olarak sosyal çalışma uzmanı” sahadaki bilgiyi teori için kullanılabilir hâle dönüştürebilmelidir. Çünkü “Diğer meslekler gibi, sosyal hizmet de uygulayıcıları için kullanılabilir bilimsel veri miktarını arttırmak için çabalar.” (Sheafor ve Horejsi, 2015, s. 63) ve çabalamalıdır.

Teori, uygulamayı daha iyi anlamak/anlamlandırmak ve bu sayede uygulamaya, sosyal çalışma özelinde ise müdahaleye katkı sunmak için bulunmaktadır. Teori-uygulama arasındaki ilişki, bütün bilim alanları ama özellikle uygulamalı sosyal bilim alanları için elzem bir konu teşkil etmektedir. Sosyal çalışmanın insanlarla irtibatta olduğu düzey, uygulama/müdahale aşaması olduğu için bu aşamada teori, yararlı ve işlevsel olduğu sürece geçerliliğini koruyabilmektedir. Bu durum ise teorinin uygulamadan gelen bilgi ile her geçen gün yenilenmesi/ güncellenmesi ile mümkün olabilmektedir. Uygulama hayatın içinde gerçekleştiğinden işin soyut tarafı olan teorinin geride kalması, teori ve uygulamanın eş zamanlılığının bozulması, bir derece doğal kabul edilebilir bir durumdur. Ancak teoriyi olduğu gibi bırakıp dondurmak ve o şeklini esas almak, hayatı ve gerçekleri

yok saymak olmaktadır. Aksine, uygulamayı destekleyen bir teori, teoriyi besleyen bir uygulama/saha bilgisi arasında sürekli bir bilgi alışverişi gerekmektedir.

Teori soyut bir bütünsellik ifade etmekteyken uygulama somut ve parçalı/değişken bir yapıya karşılık gelmektedir. Uygulamalı bir disiplin olması dolayısıyla sosyal çalışma teori ve uygulamadan birini tercih etmek, diğerini de saf dışı bırakmak gibi bir tercihte bulunamamaktadır. Bu sebeple uygulamaya destek veren bir kuramsal boyuttan/teoriden bahsedilmelidir.

Kuram; gözleme dayanan ve soyut bilgileri içeren, bir bilim dalına ait ilkeler bütünü olarak tanımlanabilir. Sosyal çalışma açısından, bu kuramların “ne gibi bir işlevselliği olduğu” sorusu önem arz etmektedir. “Kuram, durumlar ve davranışları tahmin etmek, açıklamak ve değerlendirme yapmaya yardımcı olur.” (Teater, 2015, s. 9) ve hizmet alana verilecek hizmetin nasıl olabileceğine dair düşünömsel bir temel oluşturma görevi görür. Sosyal çalışmacı, bu kuramlar sayesinde müdahaleye çerçeve çizebilmekte, kullanabileceği teknikleri belirleyebilmektedir. Kuramsal bilgiye sahip olmak ve uygulamada bu bilgilerden faydalanmak, hizmet veren açısından aynı zamanda etik bir sorumluluktur. Zira sosyal çalışmacı ister bilincinde olsun ister olmasın, bu bilgilerden faydalanmaktadır.

Uygulama ile teorinin uyuşmaması, sosyal bilim alanında çalışanların sıkça tanık olduğu ve dile getirdiği bir konudur. Alanda çalışan çoğu sosyal çalışma uzmanı sosyal çalışma kuramları ile uygulamaları arasında farklar bulunduğunu ve kuram ile uygulamanın tamamen örtüşmediğini ve dolayısıyla sosyal çalışma uygulamalarının çoğunlukla lisans eğitiminde gördükleri bilgi ve kuramlara dayanmadığını ifade etmektedirler (Zengin, 2012, s. 232).

Türkiye’de sosyal çalışma bilgisi, öncelikle yurtdışı kaynaklarından faydalanılarak oluşturulmuştur. Büyük bir kısmı Amerika’dan tercüme edilen kitaplar sebebiyle Türkiye’de sosyal çalışma geleneğinin Amerikan geleneği üzerinden geliştiği söylenebilir. Bu sebeple sosyal çalışma müdahalesi bireyin uyumu konusu üzerine yoğunlaşmış ve mezo/makro düzey müdahale ise geri planda kalmıştır. Bireysel ve mikro düzeyde müdahale ve çözüm, disiplini meslek düzeyinde sınırlı tutmuş ve bilim yönünü zayıflatmıştır. Ancak sosyal çalışmanın değer, bilgi ve beceri temellerini güçlendirecek bilimsel çalışmalara ihtiyaç açıkça görülmektedir (Hatiboğlu, 2012, s. 22). Bütün bu sebeplerden ötürü Türkiye’de teorik temele yönelik tartışmalar zayıf kalmış ve ‘çevresi içinde birey’ anlayışı yeterince gelişmemiştir. Böyle olunca da müracaatçılarla ilgili sosyal etki ve kültürel yetkinlik gibi konular gerektiği kadar ele alınmamıştır (Akbaş, 2017, s. 2). Sonuç olarak; üretilemeyen yerli bilgi yerine aktarılan yabancı kaynaklı bilgi baskın olmuştur. “Bu edinilmiş bilgilere göre hareket ettiğimizde toplum sorunları karşısında -toplum farkı ve ayırımı yapmadan- hazır çözüm teklifleri ile karşılaşmaktadır. Belli kalıplardan oluşan bu reçetelerdekiler harfiyen yerine getirilirse toplum sorunları çözümlenecektir kanaati yaygınlaşmaktadır.” (Tuna,

2011, s. 21). Bu kanaat bir yanılısma oluşturmakta ve uygulama-teori uyumsuzluğunu pekiştirmektedir. Çünkü “Meslek uygulaması (a) kendi koşullarına uygun, (b) kendi kendisini sürekli üreten bilgi ile dayanıklı, dolayısıyla başarılı olur.” (Tomanbay, 1999, s. 89).

Uygulama ve teori uyumsuzluğunun bir diğer sebebi “Ortak sorunlara ortak çözümler bulunabileceği yönündeki batılı paradigmadır. Neticede çoğu zaman bu söylem, pek çok sosyal bilim disiplininin yerleşmesi ve bulunduğu topluma özgü bir dil üretebilmesi yönündeki girişimler karşısında engelleyici bir rol oynamaktadır.” (Yaman ve Akyurt, 2013, s. 115). Aynı konu Türkiye için de geçerli olmakta, sorunları çözümede/anlamada başvuru bilgilerin ve bu bilgilere bağlı çözüm yollarının, karşılaşılan açmazları gidermediği, çözümsüz kalan sorunların varlığı ile ortaya çıkmaktadır. Uygulamanın edinilmiş bilgilerle yürütülmesi ve sorun ile çözüm arasında gereken doğru ve geçerli bağlantıların kurulamamış ya da yanlış kurulmuş olması söz konusu edilen güçlüklerin kaynağını oluşturmaktadır (Tuna, 2011, s. 20).

İki önemli değişken olan zaman ve mekân, etkilerini sosyal bilimlerde daha keskin olarak göstermektedirler. Aynı şekilde sosyal çalışma da zaman, mekân ve tarihe göre değişebilmektedir. Sosyal çalışmanın evrensel içeriği, bu üç değişkene göre şekillenmektedir. Bunun başlıca sebeplerinden biri üretilen bilginin, içinden çıktığı toplumdaki bağımsız düşünülmemesidir. Bir mekân ve zamanda üretilen bilginin, başka bir mekân ve zamana uygulanmasında sorunlar yaşanabilmektedir. Bu durum, teorik bilgi ile uygulama arasında bir uyumsuzluğa sebep olmaktadır. Evrensel olduğu iddia edilen bilgilerin, eleştiri süzgecinden geçirilerek; uygulanacağı topluma uyarlanması zorunluluğu karşımıza çıkmaktadır. Evrensellik iddiası “Evrensellik adına tüm toplumları belli bir açıklayıcı/tutucu kalıp içine koymakla kalmayıp bütün çözümleri de aynı reçetenin içine sıkıştıran bu bilgi anlayışının geçerliliği kadar kendisinden de kuşku duyulması” (Tuna, 2011, s. 13) gerekmektedir. Farklı mekânlarda üretilen bilgiler, şüphesiz veri sunmaktadır. Ancak geldikleri yerin kültürel ortamında üretildikleri için orada hizmet sunmada işe yaramaktadırlar. Yani bilginin üretildiği ve kullanıldığı yer aynı olduğu zaman işlerlik kazanmaktadırlar (Tomanbay, 1999, s. 89).

Bilgi üretildiği mekânda çözüm aracı olmakta ve iş görmekte yani işlevsellik kazanmaktadır. Kuram ve uygulama arasındaki kopukluğun giderilmesi ve bağlantının tam sağlanabilmesi bilgi alış-verişinin düzenli olması ile mümkündür. Alandan edinilen bilginin, teorik bilgiye dönüşmesi ve tekrar alanda kullanılmak üzere problem çözücü bir işleve sahip olması bu alış-verişe bağlı olmaktadır. “Özü itibarıyla sosyal çalışma, uygulama yönü olan bir bilimdir. Kısacası, sosyal çalışma ve sosyal hizmeti bilim, eğitim ve uygulama olarak üç parçada düşünmek olanaklıdır. Bütünü oluşturan bu parçaların birbirini beslemesi gerektiği düşünülmektedir.” (Çağlar, 2012, s. 46).

Sosyal çalışmanın sosyal bilimler içerisinde kendisine yer açan yönü bilimsel bir çaba oluşudur. Ancak aynı zamanda sahada sorun çözücü olarak icra edilmesi sosyal çalışmanın meslek yönünü göstermektedir. Sosyal çalışmayı sosyal bilimlere yaklaştıran taraf bilimsel yönü, ayıran taraf ise mesleki yönüdür. Meslek ve bilimsel bir disiplin olma özelliklerini bünyesinde barındırıyor oluşu, kuram ve uygulama birlikteliğini gerektirmektedir.

Mesleki yönü olan yani uygulamalı bir bilim dalı olan sosyal çalışmada uygulama ve teorinin birbirini takip etmesi zorunludur. “Sosyal çalışma, sosyal bilimlerde içinde uygulamalı bir bilim dalıdır. Bu açıdan kuram-uygulama bütünlüğü ile teori-pratik uyumu ön plandadır.” (Çetin, 2012, s. 102) ve “Sosyal çalışma uygulamaları, kuramsal boyutu güçlendirirken, kuramsal boyut da uygulamayı biçimlendirmektedir.” (Çetin, 2012, s. 90). Yıldırım ise konu ile ilgili olarak “Uygulamada yeni teori ve modeller uygulayıcıların birçok durumla karşılaştıkları zaman kazandıkları tecrübelerle dayanarak gelişir. Böylece, teori yapma devam eder...” (2007, s. 42) demektedir.

Yerli Bilgi Eksikliği

Yerli bilgi eksikliğini oluşturan etkenlerden biri kavramsal çalışma üretecek meslek elemanlarıyla ilgilidir. Bir sosyal çalışmacı, uygulayıcı olarak alan içi literatürün sadece okuru değil, aynı zamanda sahadan veri toplayan ve bu verileri, sosyal çalışmanın bilgi tabanına kazandırmakla da görevli olan disiplinin elemanıdır. Bu durumu en güzel anlatan ifade “bilimadamı-uygulamacı” tanımlamasıdır (Ünlü, 1999, s. 120). Sosyal çalışmacının araştırmacı rolünü vurgulayan Garwin, bu rolü üç alana ayırarak açıklamaktadır. Bunlar; bilgi tüketicisi, bilgi yaratıcısı-bilgi yayıcısı ve çalışma ortağıdır (Ünlü, 1999, s. 120). Bu üç rol içinde sosyal çalışmacının başlıkla ilgili rolü, bilgi yaratıcısı-bilgi yayıcısı olma özelliğidir. Bu kapsamda uzman, uygulama sırasında edindiği verileri sistematik bir biçimde toplamakta ve bir araya getirmekte; bu verileri değerlendirmekte ve başka meslek elemanlarının veya disiplin elemanlarının kullanımı için paylaşmaktadır. Bu doğrultuda, paylaştığı bilgileri kavramsallaştırması ve bilimsel bir şekilde sunması beklenmektedir.

Bilimin kendine özgü bir dili ve yöntemi vardır. Günlük hayatın problemlerini, insanın ve toplumun sorunlarını akademik boyutta bilimsel bir yapıda tespit etmek, anlatmak ve kavramsallaştırmak bilimin metodolojisiyle mümkün olabilmektedir. Bu iş yapılırken ilk ve en önemli malzemeyi kelimeler meydana getirmektedir. Her bilim kendi kavramlarıyla varlık kazanmakta, varlığını sürdürmekte ve bu kavramlarla kendisinin üstündeki daha genel bir bilim ailesine katkıda bulunmaktadır. Bir mesleğin ciddiye alınması ve önemsenmesi; o mesleği icra edenlerin işlerini nasıl yaptığı ile ölçülmektedir. Sosyal çalışmanın toplum içinde önemsenen bir meslek olması isteniyorsa öncelikli görev meslek elemanlarının üzerine düşmektedir ve “Sosyal çalışmacılar da meslek kavramlarını önemsemeli, meslek jargonlarını geliştirmeyi, hatalarından arındırmayı

önemsemelidirler. Mesleği geliştirmek isteyen her meslek erbabı bunu iş edinmelidir.” (Tomanbay, 2011, s. XIII).

Bilimsel bakış günlük bir olaya kavramsal bakabilmeyi ve yöntemsel düşünmeyi teşvik etmektedir. Sosyal çalışmanın sadece meslek ve uygulamadan ibaret olmadığını göstermenin ve bu tür dar bir çerçevenin dışına çıkarmanın yolu, Akbaş'tan ilhamla denilebilir ki sosyal çalışmayı “teorize” etmektir (2017, s. 17). Kavramsal çalışabilme, alanda mevcut olan “yerli bilgi” sorununu çözmede aracı olacaktır. Bütün bunların yolu gelişmiş bir dil bilincinden geçer ve dil bilincini daha eğitim aşamasındayken meslek ve akademik eleman adayları olan öğrencilere kazandırılmalıdır.

Sosyal çalışma mesleğinin kültürel göreceliği sebebiyle uygulamada başarının sağlanması, sosyal çalışma alanının ürettiği ve kullandığı yerli bilgi ile doğru orantılı bir manzara sergilemektedir. Ancak yerli bilgi azlığı ve tercüme eserlerin kültürümüze uymayan çözüm yolları, uygulamayı ve bu bilgiye başvurmayı sekteye uğratmaktadır. Yerli bilgi oluşturma ihtiyacı ve bu amaçla ile ilgili çaba aşağıda söylendiği gibi:

Şüphesiz bahsi geçen bilgi üretim sürecinde insanlığın ortak mirası olarak günümüze ulaşan tecrübe ve birikimler değerlendirilecektir. Fakat bu bilgilerin, yerele uygulanması ya da yerelde tekrar üretilmesinin ötesinde, yerel kültürün kendisini ‘kendince’ anlamının yolları aranmalı, hatta bu çaba yöntemleştirilmelidir. Bu yolla ulaşılan yeni bilgi birikimi ise, hem yerele ‘layık’ olan bir durumun ortaya çıkmasına zemin hazırlayacak hem de insanlığın ortak birikimine orijinal bir katkı yapabilmenin imkânı olarak belirecektir (Yaman ve Akyurt, 2013, s. 113).

Akbaş; “Avrupa-merkezci bakış meşru bilginin merkezi olarak Batı’yı görür. Batı dışı dünyada üretilen bilgi sadece oryantalist bir pencereden ele alınabilir” (2017, s. 119) demekte ve yerli bilginin hâkim bilgiye göre önemsizleştirildiğini vurgulamaktadır. Ek olarak yerli bilginin sosyal çalışma için bir seçenek bile olmadığını söyleyip bununla baş etmenin yolu olarak Coates ve Gray’in şu önerisini sunmaktadır: “Evvvela sosyal çalışma mesleki bilgi ile yaşam tecrübesini birbirinden ayırıştırarak düalist ve determinist inançlarından vazgeçmeli ve yerli perspektifleri meşru ve güvenilir saymalıdır.” (2017, s. 119). “Toplumumuzun sorun ve açmazlarının anlaşılması ve çözümlenmesi sırasında karşılaştığımız güçlüklerin kaynağında, oturtulmak istenilen çerçeve ve bununla ilgili olarak edinilmiş bilgiler ve bunları destekleyen düşünce kalıpları ve uygulama modellerinin” (Tuna, 2011, s. 13) yani ithal bilginin yerli bilgiye oranla baskın olduğu söylenebilir.

Sosyal çalışmanın kendi bilgisini, yani yerli bilgiyi üretmesi, uygulamanın başarısı açısından önünde bir zorunluluk olarak durmaktadır. Sosyal çalışmacı çalıştığı konu ile ilgili başvurduğu bilgiden fayda gördüğü oranda, bu bilgilere başvurma oranı da artacaktır. Ancak sorun çözücü olarak işlev görmeyen bir bilgi, öğrenilmeye değer dahi görülmecektir. “Yıllarca sürse de aktarma bilgileri bilgi

üretimi demek olmadığı gibi bilgi üretimine de yetmez. Bilgi üretimi başlamayınca, bir, kuramsal gelişme sağlanamaz; iki, uygulama bilgi temeline oturamaz.” (Tomanbay, 1999, s. 89).

Bilgi Temelinin Multidisipliner Yapısı

Sosyal çalışmanın bilgi temeli iki ana kaynağa bağlı bulunmaktadır. Bu kaynaklardan birincisini diğer sosyal bilim dallarıdır, ikincisini ise sosyal çalışmanın kendi ürettiği bilgi oluşturmaktadır (Kongar, 2007, s. 27). Bu iki tür bilgiye duyulan ihtiyacın sebebi, karşılaşılan sorunların çok çeşitli olması ve sosyal çalışmanın müdahalelerinin karmaşık süreçler gerektirmesidir. Bu çeşitlilik ve karmaşıklık uzmanların “Müracaatçıların olan biteni derinlemesine anlamaları ve bu konularda en iyi yanıtları verebilmeleri açısından, “niçin” ve “nasıl” belirlemek amacıyla, farklı türden geniş yelpazedeki bilgilerin etkili biçimde kullanılmasını gerektirir.” (Yolcuoğlu, 2012, s. 209). Zastrow’un (2015) “Çok-becerikli bir meslek” başlığı altında hatırlattığı gibi “Sosyal çalışma uygulaması şimdi giderek yok olan eski genel tıp uygulamasının bir benzeridir. Bir pratisyen hekim çok çeşitli tıbbi problemler ile baş etmek üzere eğitim alır; bir sosyal çalışma uzmanı ise çok çeşitli toplumsal ve kişisel problemlerle uğraşmak üzere eğitim alır.” (s. 6).

Multidisipliner ve disiplinlerarası yapısı sebebiyle sosyal çalışmanın bilgi ile ilişkisi hem uygulamada hem de kuramsal boyutta hayati öneme sahiptir. Çok geniş bir yelpazede insan çeşitliliği ve sorunları ile ilgilenen sosyal çalışmanın, bilgi kaynaklarının da çok çeşitli olması bir zorunluluktur. Bu sebeple de “social worker”lar, birçok mesleğin, biriyle yetinebildiği birçok bilimsel disiplini öğrenmek ve kavramak zorundadırlar (Tomanbay, 1999, s. 15).

Toplum içinde birey anlayışı, insanın sorunlarına bireysel ve toplumsal açıdan yaklaşmayı gerektirmektedir. Sosyal çalışma ele alınan sorunu; bireysel ve sosyal sorun olarak çok boyutlu incelemekle mükelleftir. Bu sorumluluğunu da kendisine insan ve toplumu anlamak için gereken bilgiyi veren her alanla irtibatla olmakla yerine getirebilmektedir. “Uzman sonsuz çeşitlilikteki insan durumlarını kavrayarak değişik hayati kökenleri anlamalıdır. Tarih, bilim, sanat ve gezilerden toplanan fikirler ve geniş yelpazede insanlar ile iletişim kurmak, sosyal çalışma uzmanının gelişiminin sürekliliği için hayati öneme sahiptir.” (Sheafor ve Horejsi, 2015, s. 92,93).

Sosyal çalışmanın disiplinlerarası yapısı, diğer alanlarla yaptığı bilgi alış-verişini destekler niteliktedir. Çünkü sosyal çalışma insanı bio-psiko-sosyal bir varlık olarak tanımlamaktadır. Bu tanımın gereği olarak da sosyal çalışmanın farklı alanlardan gelen bilgileri harmanlamak gibi bir ihtiyacı ve ödevi de kendiliğinden doğmaktadır.

Söz konusu özellik sosyal çalışma için bir imkân, aynı zamanda bilgi aktarımı yapılırken dikkatli olunmadığında bir engel olma özelliği taşımaktadır. Bu

sebeple diğer disiplinlerden bilgi alırken dikkatten kaçmaması gereken hususlar bulunmaktadır. Bunlardan ilki; alınan bilginin kullanılabilmesi için gerekli işlemler, diğeri ise başka alanlardan bilgi alınmasının tehlikesidir. İlk olarak dikkat edilecek husus, alınan bilginin kullanılmasındaki işlemler; başka sosyal ve beşerî bilimlerin terminolojisinin öğrenilmesi, bilginin seçici şekilde alınması, başka dallardaki gelişmelerin yakından takip edilmesi, başka dallardan alınan bilgilerin yorumlanması, alınan bilgilerin sosyal çalışma içinde bütünleştirilmesi ve son olarak alınan bilgilerin sosyal çalışma uygulamasında kullanılabilmesidir. Bu işlemlere ek olarak bir de başka alanlardan bilgi alınmasının tehlikeleri bulunmaktadır. Bunlar, bilginin aktarılması bir zaman boşluğu doğuracağından, eskimiş bilgilerin alınması; alınan bilgiye, bilginin geliştirildiği disiplinin verdiği kadar değil, daha fazla bir güvenilirlik ve kesinlik verilmesi; gerçeğin çok basitleştirilmiş ve böylece biraz değişikliğe uğramış bir görüntüsünün alınması; alınan bilginin hazmedilememesi gibi tehlikelerdir (Kongar, 2007, s. 27-31).

Sosyal çalışmanın, diğer sosyal bilim disiplinleriyle olan ilişkisinin tarihi de sosyal bilimlerdeki benzer bir seyir izlemiştir. Yani ilk yıllar daha çok doğa bilimlerinin etkisindeyken sonraları sosyal alana kaymıştır. İlk sosyal çalışma araştırmaları, tıp ve psikiyatri alanlarından etkilenmiştir. Sonuç olarak da teşhis, tanı, tedavi gibi kavramlar ağırlıklı olarak karşılaşılan kavramlar olmuştur. Sonrasında 1950-1959 yılları arasında sosyal bilimlerle daha çok kaynaşma olmuştur. Altmışlılardan sonra sosyolojinin etkisi artmış ve sosyal çalışma sosyolojik kuramları daha çok kullanır hâle gelmiştir. Ancak günümüz çağdaş sosyal çalışma anlayışında, insanın ve sorunlarının çok yönlülüğüne vurgu artmıştır. İnsana ve sorunlarına yalnızca niceliksel yöntemlerle ulaşılan bir bilgi birikimi ile müdahalenin zayıf kalacağı anlaşılmıştır. Sonuç olarak daha niteliksel bilgi kaynakları ve araştırma yöntemleri kullanımı artmıştır (Zengin, 2012, s. 225).

Sosyal çalışmanın; etkisinde kaldığı bilim dalının terminolojisini ve müdahale yöntemlerini kendi yapısına uyumlamadan/ dönüştürmeden almasının doğurduğu bir sonuç olarak, diğer alanlardan alınan bilginin hegemonyasından bahsedilebilir. Bu durum sosyal çalışmanın terminolojisinin oturmasında, sınırlarının belirlenmesinde, kendi alanında ve sosyal bilimlerin içinde söz sahibi olmasında olumsuz etkiye sebebiyet vermektedir. Çünkü her meslek gibi sosyal çalışmanın da bilgi temeli, mesleğe uygulama alanında söz hakkı tanımakta ve diğer meslekleri kendi alanının dışında tutmaya yaramakta, keza sahip olduğu yetkin bilgi ile alanı üzerinde kontrol düzeyini ve söz söyleme hakkını artırmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Öncelikle sosyal çalışma ister meslek yönü ağır basan bir disiplin olsun ister sadece sosyal bilimlerde bir alan veya meslek olsun; her durumda bilgi, beceri ve değer temeli ile bir bütündür. Bu bağlamda, uygulamaya yönelik vurgu da alana bilimsel bir disiplin özelliği vermek isteyen vurgular da sağlam bir bilgi temeliyle

mümkün olabilecektir. Bilgi temelinin üzerine düşeni yerine getirebilmesi, bilgi temelinin sorunsallaştıran etmenlerin telafi edilmesi ve bilgi temeline sorun çözücü işlevinin kazandırılması amacıyla belirlenen önerilerimiz aşağıda sıralanmıştır:

- Sosyal çalışmacının mesleki yetkinliği ve başarısı kültürel yetkinliği ile doğru orantılı seyretmektedir. Bu sebeple sosyal çalışmanın içinde icra edildiği toplumun sorunlarına, söz konusu sorunların çözüm yollarına ve bütün bunların bilgisine vâkıf olunması önemsenmelidir.
- Bilimsel bakış açısı evrensel olduğu ölçüde, uygulaması da çözüm üretecek şekilde yerelleşebilmelidir. Bu doğrultuda, mevcut bilgi temelinin, yerli ve yerel kültüre dönük geliştirilmesi teşvik edilmelidir.
- Sosyal çalışmanın müdahale sürecinde toplumun tarih, kültür ve ahlak yönünden değerlendirilmesine de katkı sağlayacak yerli bilgi üretiminin saha verileri ile oluşturulması gerekmektedir.
- Sosyal çalışma gibi uygulamalı disiplinlerde uygulama ve teori arasında kabul edilebilir bir uyumsuzluğun olması muhtemeldir. Ancak sahadan edinilen verilerin sistematize ve teorize edilmesi, uygulama ve teori arasında alışverişi arttırıp bu uyumsuzluğu en aza indirmeyi sağlayabilir.
- Sosyal çalışmanın kendi terminolojisi ve bilgisinin sağlamlığı, diğer alanlardan alınan bilgilerin doğru değerlendirilmesini sağlayacaktır. Bu ise alanla ilgili dil bilincini ve özenli bir dil kullanımını ve bunun özendirilmesini gerektirmektedir.
- Bilgi aktarımını sağlama işlevi gören tercüme eserlerin dilini ve bu yolla oluşturulan terminolojiyi iyileştirici yönde etkileme potansiyeli taşıdığı için dilin özenli kullanımı teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Adams, R., L. Dominelli ve M. Payne. (2015). *Sosyal Hizmet Temel Alanlar ve Eleştirel Tartışmalar*. (Çev. Editörü: T. Tuncay). Ankara: Nika Yay.
- Akbaş, E. (2003). Kültürel Sembollerini Yorumlamacı Bir Bakış Açısıyla Okuma ve Sosyal Hizmet İlişkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 14(1), 20-24.
- Akbaş, E. (2017). *Sosyal Çalışmada Çağdaş Eleştirel Perspektifler*. Ankara: Sabev Yay.
- Cılga, İ. (1999). Türkiye’de Sosyal çalışma Meslek Politikası. Nesrin G. Koşar(Ed.), *Prof. Sema Kut’a Armağan Yaşam Boyu Sosyal Hizmet* (s. 75-85). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksekokulu Yay.
- Cılga, İ. (2012). Sosyal Dışlanmanın Dinamiği, Bilimin, Mesleğin Dışlanması ve Öngörüler. İbrahim Cılga, Burcu Hatiboğlu (Ed.). *Sosyal Bilimler ve Sosyal Hizmet Üzerine Düşünceler* (s. 171-240). Ankara: Sabev Yay.
- Çağlar, T. (2012). Türkiye’de Hizmet Disiplini Üzerine Bir Değerlendirme. İbrahim Cılga, Burcu Hatiboğlu (Ed.). *Sosyal Bilimler ve Sosyal Hizmet Üzerine Düşünceler* (s. 31-57). Ankara: Sabev Yay.

BİR SOSYAL BİLİM DİSİPLİNİ OLARAK SOSYAL ÇALIŞMANIN

- Çetin, H. (2012). Sosyal Hizmet Disiplininin Gelişmesinde Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) Faaliyetlerinin Önemi. İbrahim Cılga, Burcu Hatiboğlu (Ed.). *Sosyal Bilimler ve Sosyal Hizmet Üzerine Düşünceler* (s. 89-107). Ankara: Sabev Yay.
- İlbars, Z. (1994). Kültür ve Stres. *Kriz Dergisi*. 2(1), 177-179.
- Kongar, E. (2007). *Sosyal Çalışmaya Giriş*. Ankara: Sabev Yay.
- Küçükkaraca, N. (2002). Sosyal Sorunlar ve Sosyal çalışma Eğitimi Üzerine. Kasım Karataş, Sunay İl (Ed.). *Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeniden Yapılanma* (s. 80-88). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal çalışma Yüksekokulu Yay.
- Özgür, Ö. (2014). *Çokkültürlü Sosyal Çalışma*. Ankara: Sabev Yay.
- Sheafor, B. ve C. J. Horejsi. (2015). *Sosyal Hizmet Uygulaması Temel Teknikler ve İlkeler*. Durdu Baran Çiftçi (Ed.). Ankara: Nika Yay.
- Şeker, A. (2006). *(Sosyal Hizmette Paradigma Arayışları) Sosyal Çalışmayı Yapılandırma*, Ankara: Sabev Yay.
- Şeker, A. (2009). *101 Soruda Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler*. Ankara: Sabev Yay.
- Teater, B. (2015). *Sosyal Çalışma Kuram ve Yöntemleri*. (Çev. Editörü: Abdullah Karatay). Ankara: Nika Yayınevi.
- Thompson, N. (2016). *Kuram ve Uygulamada Sosyal Hizmeti Anlamak*. (Çev.: Buğra Yıldırım, Burcu Hatiboğlu, Çağıl Öngen). Ankara: Dipnot Yay.
- Tomanbay, İ. (2011). *Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetlerde Önce Kavram – Sosyal Çalışmada Kavram Sorunu-*. Ankara: Sabev Yay.
- Tomanbay, İ. (1999). *Sosyal Çalışmayı Yapılandırmak Kavramlar- Oluşum- Nitelik-Uygulama*. Ankara: Sabev Yay.
- Tuna, K. (2011). *Batılı Bilimin Eleştirisi Üzerine*. İstanbul: İz Yay.
- Ünlü, E. (1999). Araştırmacı Sosyal çalışma Uzmanı. Nesrin G. Koşar (Ed.). *Prof. Sema Kut'a Armağan Yaşam Boyu Sosyal Hizmet* (s. 118-129). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal çalışma Yüksekokulu Yay.
- Yaman, Ö. M. ve M. A. Akyurt. (2013). Sosyal Hizmette Kültürel Yaklaşım: 2011 Van Depremi Örneği. *Sosyoloji Dergisi*. 3(26), 105-144.
- Yıldırım, K. (2007). *Sosyal Hizmet*, Ankara: Sakarya Yay.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2012). *Sosyal Hizmette Giriş*, Ankara: Sabev Yay.
- Zastrow, C. (2015). *Sosyal Hizmette Giriş*. (Çev. Editörü: Durdu Baran Çiftçi). Ankara: Nika Yay.
- Zengin, O. (2012). Uygulamalı Bir Bilim Olarak Sosyal çalışma. İbrahim Cılga, Oğuzhan Zengin ve Özgür Altındağ (Ed.), *Sosyal Hizmet Yazıları* (s. 215-236). Ankara: Sabev Yay.